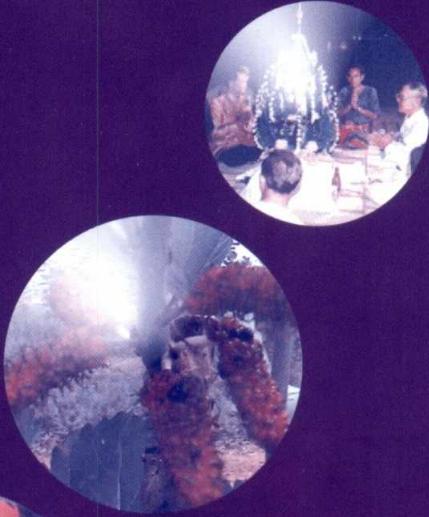

มหาวิทยาลัยมหาสารคามกับชุมชน

ในช่วงปีงบประมาณ 2546-2547

ฉบับ

กองแผนงาน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์/โทรสาร 0-4375-4240

PPA 301

มหาวิทยาลัยมหาสารคามกับชุมชน ในช่วงปีงบประมาณ 2546-2547

กองแผนงาน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์/โทรสาร 0-4375-4240

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

บทนำ	ก
1 เส้นทางใหม่จากมหาวิทยาลัยชุมชนและอุตสาหกรรมใหม่ไทย	6
2 คุณย์วิจัยบรรพชีวนิวัชญา ค้นพบฟอลซิลปลาโนรามยุค 65 ล้านปีที่แล้ว	8
3 คุณย์ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตอ้อย	10
4 โครงการการพัฒนาพืชผักพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจของชุมชน	12
5 การถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปเปลือกต้นหม่อนให้เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทกระดาษสาในชุมชนตำบลขามเรียง จังหวัดมหาสารคาม	14
6 โครงการการใช้ประโยชน์จากปาล์ม嫩ชรรอมอย่างยั่งยืน	15
7 งานวันเกษตรและเทคโนโลยี	17
8 โครงการอนุรักษ์ปีบลานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	19
9 โครงการพื้นพูพิพธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	23
10 การทำพานบายศรี	26
11 สำนักบริการวิชาการ	28

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค มีภารกิจหลัก 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มีปรัชญามหาวิทยาลัยว่า พหุนั่น ปลุกติโต ซึ่ง : ผู้มีปัญญา ที่เป็นอยู่เพื่อมาชัน มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนามหาวิทยาลัย คือ “สถาบันการศึกษาแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ของชุมชน มีระบบการศึกษาหลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นผู้นำด้านการวิจัยและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาห้องถินสู่สากล” มีพันธกิจคือ “ผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเป็นคนดีและคนเก่ง สอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติ พัฒนาระบบการบริการวิชาการที่หลากหลายและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สั่งสมแสวงหาองค์ความรู้จากปัญหาและภูมิปัญญาห้องถิน เชื่อมประสานภูมิปัญญาสากลแบบบูรณาการ พัฒนานงานวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการและเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง”

การให้บริการวิชาการแก่สังคม เป็นภารกิจหลักสำคัญหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ต้องดำเนินการควบคู่กับภารกิจด้านอื่น เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการโดยคึกคักภูมิปัญญาห้องถินสนับสนุนกับวิทยาการที่เป็นสากลให้เกิดความองอาจ ทางสติปัญญา สามารถพัฒนาตนเองให้เพรียบพร้อมด้านวิชาการ จริยธรรมและคุณธรรม และภาระการให้บริการ ความรู้และวิชาการแก่สังคมในทุกระดับ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล องค์กร ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและเกิดดุลยภาพสามารถพึงพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้การบริการวิชาการสู่ชุมชนเป็นไปตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดแผนกalyuthimมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2545-2554 โดยมีนโยบาย เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. ฝึกอบรมและพัฒนาการวิจัยให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และสร้างความสามารถเชิงการแข่งขัน ซึ่งมาตรการที่จะทำให้บรรลุตามนโยบายดังกล่าว

คือ กำหนดทิศทางและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยของมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน ส่งเสริม การวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือพัฒนาทฤษฎีเฉพาะสาขา ส่งเสริมและเร่งรัดการ วิจัยประยุกต์เพื่อการพัฒนาชุมชนและภูมิภาค ส่งเสริมการวิจัยประยุกต์เชิงพาณิชย์ ส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอกห้าในและต่างประเทศ เร่งรัด การวิจัยสถาบันเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยในฐานะมหาวิทยาลัยในการกับของรัฐเต็ม รูปแบบ สนับสนุนให้มีกองทุนวิจัยเพื่อให้มีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาคุณภาพ งานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา

2. ให้การบริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และการ พัฒนาประเทศ ซึ่งมาตรการที่จะทำให้บรรลุตามนโยบายดังกล่าว คือ พัฒนาแหล่ง ข้อมูลทางวิชาการในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อบริการชุมชน ในระดับภูมิภาค พัฒนาองค์กร เพื่อทำหน้าที่ให้บริการตรวจสอบและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่หน่วยงาน ภายใน และภายนอก สนับสนุนการบริการทางวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของ ชุมชนและภูมิภาค และสนับสนุนโครงการกิจกรรมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย กับชุมชนในระดับภูมิภาค

ในรอบที่ 2546 - 2547 มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง โดยมีโครงการบริการ วิชาการสู่ชุมชนหลายโครงการที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และตอบสนองความต้องการของชุมชนทั้งภายในและภายนอกจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งโครงการสำคัญที่มหาวิทยาลัยดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบ ความสำเร็จอย่างสูง ได้แก่ โครงการศึกษาวิจัยเลี้นทางใหม่จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน และอุตสาหกรรมใหม่ไทย โครงการพัฒนาผ้าพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจของชุมชน โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปเปลือกต้นหม่อนให้เป็นผลิตภัณฑ์ประเภท กระดาษสาในชุมชนตำบลสามเรียง จังหวัดมหาสารคาม โครงการใช้ประโยชน์จากปา วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โครงการงานวันเกษตรและเทคโนโลยี โครงการอนุรักษ์ป่าลาน ในการตัดต้นไม้ออกเฉียงเหนือ โครงการพื้นฟูพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคตะวัน ออกเฉียงเหนือ และโครงการทำพานบายครี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่รับ ผิดชอบด้านการบริการวิชาการสู่ชุมชนโดยตรง ได้แก่ สำนักบริการวิชาการ ศูนย์วิจัย

บรรพชีวินวิทยา ศูนย์ล่งเสริมและพัฒนาการผลิตอ้อย เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้ดำเนินการบริการวิชาการสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง และจะเป็นหน่วยงานหลักในการร่วมพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในอนาคต

จากกิจกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการวิชาการสู่ชุมชนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการดำเนินงานในปี 2546 - 2547 มหาวิทยาลัยมีโครงการ บริการวิชาการสู่ชุมชน จำนวน 195 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 18,442 คน ภายใต้งบดำเนินการ จำนวน 15,909,625 บาท ดังตาราง

รายการ	จำนวนครั้ง	ผู้เข้าร่วม	งบประมาณ
การจัดอบรม	84	12,367	15,112,731
การสัมมนา	21	2,071	762,794
การรับเชิญเป็นวิทยากร	88	2,004	-
การจัดนิทรรศการ	2	2,000	34,000
รวม	195	18,442	15,909,625

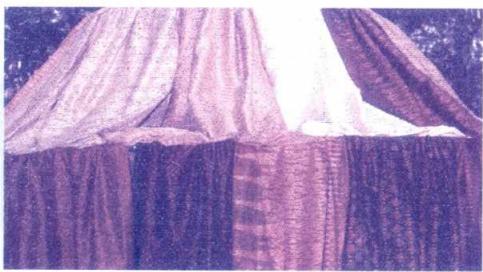

1 เส้นทางไหหางจากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน และอุตสาหกรรมไทย

มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีนโยบายที่จะมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาการผลิตไหหอย่างจริงจัง โดยการเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการเลี้ยงไหหในท้องถิ่นจากระดับหัตถกรรมเข้าสู่ระดับอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเริ่มสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนในท้องถิ่นและการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตไหหไทยให้มีความเข้มแข็ง

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงได้จัดตั้งศูนย์นวัตกรรมไหห ขึ้นในปี พ.ศ. 2543 โดยความร่วมมือกับ Kyoto Institute of Technology (KIT) ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นสถานที่มีเชื้อเลี้ยงและความเชี่ยวชาญเรื่องไหหและศูนย์นวัตกรรมไหหได้ดำเนินการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามลำดับ จนกระทั่งในปัจจุบันเกิดนวัตกรรมการผลิตรังไหหที่มีความเหมาะสมทั้งกับชุมชนและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีดันทุนการผลิตต่อและได้ผลผลิตที่สูงทั้งในเชิง

ปริมาณและคุณภาพ ล้วนผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตและจำหน่ายไหหในตลาดโลก การใช้เทคโนโลยีใหม่นี้ ซึ่งเป็นก้าวสำคัญของประเทศไทยในการเปลี่ยนแปลงจากการฐานการ

ผลิตไหเมเชิงหัตถกรรมแบบดั้งเดิม ไปสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่มีชุมชนเป็นฐาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตเส้นไหม ของประเทศไทย ซึ่งกำลังจะเปิดการค้าใหม่เสรี ในปี 2548 นวัตกรรมการผลิตรังไหมจำเป็นต้องมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างมหาวิทยาลัย-ชุมชน-ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการผลิตรังไหมและ การแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ภายใต้ชื่อ "Thai Silk" ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในตลาดโลก ศูนย์นวัตกรรมไหมจึงมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีนี้ให้กับชุมชนอย่างจริงจัง ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายกับภาคเอกชนในการเริ่มด้านการตลาด นอกจากการใช้เพื่อเป็นเส้นใยแล้ว ยังมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุดิบ เช่น การผลิตผลไหม (สำหรับอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง) ผลหม่อนอัดเม็ด (อาหารเสริม) ชาหม่อน (เครื่องดื่ม) และกระดาษสา (จากเปลือกหิ่งหม่อนที่เหลือใช้) โดยกิจกรรมทั้งหมดนี้ มุ่งเป้าสู่การสร้างเอกลักษณ์ด้านนวัตกรรมไหมของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและทางด้านหม่อนไหม ซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนในจังหวัดมหาสารคามต่อไป

2 คูณบีจัยบรรพชีวินวิทยา

ต้นพับฟอสซิลปลาโบราณยุค ๖๕ ล้านปีที่แล้ว

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีหลักฐานและข้อมูลด้านบรรพชีวินวิทยามีค่อนข้างมาก โดยมีการพบซากดึกดำบรรพ์ (fossil) ทั้งซากพืชซากสัตว์และไดโนเสาร์อย่างมากมายในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบริเวณพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นสถาบันที่ตั้งอยู่ใจกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเต็มไปด้วยซากดึกดำบรรพ์ จึงได้ดำเนินการสร้างความพร้อมเพื่อพัฒนาบุคลากรทางด้านบรรพชีวินวิทยา โดยในการศึกษาค้นคว้าหนึ่งมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ร่วมมือกับกรมทรัพยากรธรรมันและศูนย์วิจัยทางวิทยาศาสตร์แห่งชาติฟรังเศส โดยจัดตั้งศูนย์บรรพชีวินวิทยา เพื่อทำการวิจัยค้นคว้าและถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อสร้างบุคลากรทางด้านบรรพชีวินวิทยา พร้อมทั้งรวบรวมองค์ความรู้ในแต่ละพื้นที่เพื่อการเผยแพร่และการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ต่อไปจากการที่กรมทรัพยากรธรรมันค้นพบซากฟอสซิลปลาโบราณ ที่ภูน้ำจัน จ.กาฬสินธุ์ โดยมีผู้เชี่ยวชาญซากดึกดำบรรพ์จากประเทศไทยร่วมศึกษาด้วย ในการสำรวจได้พบซากฟอสซิลปลาโบราณจำนวนมากและสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย สำหรับซากฟอสซิลปลา

ส่วนใหญ่ คือ ปลาเลบีโಡเทลส หรือปลานำ้จืดกินพืชอาหาร 30-60 ซม. มีชีวิตอยู่ในช่วงมหาดูมโซโซอิกหรือ 65 ล้านปีที่แล้ว ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับสมัยไดโนเสาร์ยังมีชีวิตอยู่ มีลักษณะคล้ายปลาเรต มีขักรรไกรค่อนข้างลั้น และไม่เชื่อมต่อกับกระดูกแก้ม ทำให้ปลาอ้าปากยาก คล้ายรูปห่อและดูดอาหารในระยะใกล้เข้ามาได้ ต่างจากปลาดุกแรกกลุ่มนี้ ซึ่งจะดูดกลืนอาหารได้เมื่ออยู่ใกล้ปาก นอกจากนี้บริเวณลำตัวเต็มไปด้วยเกล็ดแข็งลี ดำเนาวาวูปสีเหลี่ยมขนมเปี๊ยะปูน ส่วนปลาชนิดอื่นที่คันพบก็มีซากปลาดึกดำบรรพ์ของปลา กินเนื้อ มีขนาดความยาวประมาณ 95 ซม.จากการตรวจสอบเปรียบเทียบฟอสซิลปลาเลบีโโดเทลสที่คันพบครั้งนี้ ฟอสซิลปลา กับที่คันพบในประเทศต่าง ๆ ปรากฏว่าปลาที่คันพบเป็น ปลาปีชีส์ใหม่ของโลก ไม่เคยเจอที่ประเทศใดในโลกมาก่อน จึงมีการตั้งชื่อสปีชีส์ของปลาเป็นชื่อไทย ซึ่งจะได้รับการเปิดเผยชื่อในโอกาสต่อไป

3

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตอ้อย

อ้อย (Sugarcane-Saccharum officinarum*)

เป็นพืชพากหญ้าชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์มาก ในแง่ของการใช้เป็นอาหาร อ้อยแห้งเป็นพืชสำคัญอันดับ 4 ของโลก รองจากข้าวสาลี ข้าวโพด และข้าว ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของผลผลิตคิดเป็นน้ำหนักแห้งที่เก็บเกี่ยวได้ต่อเนื้อที่ต่อปี อ้อยมาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ เพราะอ้อยสามารถใช้ปัลจัยสำหรับการเริ่มต้น เช่น แสงแดด น้ำ อากาศ และธาตุอาหารได้ มี ประลักษณ์ภาพมากกว่าหันมอง นอกจากนี้อ้อยยังเป็นพืชที่ปลูกง่าย และเมื่อปลูกครั้งหนึ่งแล้วสามารถเก็บเกี่ยวได้หลายครั้ง

สำหรับการปลูกอ้อยในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ คือ กับจังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกมากกว่าสองแสนไร่ ที่มีน้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการดูแลช่วยเหลือทาง วิชาการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากส่วนราชการต่างๆ ที่ผ่านมาศูนย์และสถานีวิจัยพืช ไว้ กรรมวิชาการเกษตร ในภาคอีสานยังไม่ได้เน้นการวิจัยอ้อยเป็นหลัก และมี ศูนย์วิจัยอ้อยโดยตรงของภาครัฐวันออกเฉียงเหนือ เพียงแห่งเดียวสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม คือ ที่จังหวัดอุดรธานี ดังนั้นการที่พื้นที่ปลูกและผลผลิตอ้อย ในแต่ละปีค่อนข้างแปรปรวน อาจสะท้อนถึงปัญหาที่เกษตรกรชาวไร่อ้อยประสบอยู่ รวมถึงปัญหาความยั่งยืนของระบบการผลิตอ้อยของเกษตรกรเช่นเดียวกัน

มหาวิทยาลัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาการผลิต เพื่อดำเนินการสร้างฐานข้อมูลและพัฒนาคุณภาพข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตอ้อยอย่างยั่งยืนให้กับเกษตรกรในพื้นที่ 6 จังหวัด คือ การฟลินธุ์ มุกดาหาร มหาสารคาม บุรีรัมย์ นครพนม และสกลนคร และสนับสนุนความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างเกษตรกรกับโรงงาน ซึ่งจะได้ทำการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อม การใช้ทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืน และการเพิ่มผลผลิตอ้อย เพื่อที่จะนำไปสู่การผลิตอ้อยอย่างยั่งยืน แก่เกษตรกรต่อไป

4 โครงการพัฒนาพืชผักพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจของชุมชน

โครงการจัดการทรัพยากรือสานโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นฐานในการพัฒนาเป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากบประมาณแผ่นดิน เป็นโครงการต่อเนื่อง 5 ปี (2545-2549) มีโครงการย่อย จำนวน 8 โครงการ ในปีงบประมาณ 2547 เหลือโครงการย่อย จำนวน 5 โครงการ เนื่องจากมีบางโครงการที่ได้ปฏิบัติงานเสร็จภายในระยะเวลา 2 ปี และโครงการพัฒนาพืชผักพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจของชุมชนเป็นหนึ่งในชุดโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายของชนิดผักพื้นบ้านอีสานที่พบในป่ารัตนธรรม ประโยชน์และลักษณะวัฒนธรรมการใช้ผักพื้นบ้านอีสานและคัดเลือกชนิดพืชเพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการ และเพาะขยายพันธุ์พืชชนิดที่สำคัญและหายากเพื่อสนับสนุนให้เป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน

การดำเนินงานช่วงแรก (ตุลาคม 2546-มกราคม 2547) มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้สำรวจพืชโน้มในพื้นที่ป่ารัตนธรรมบ้านเลือด่า อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม โดยได้จำแนกพืชโน้มในกลุ่มพืชผักที่ใช้รับประทานเป็นผักได้จำนวนทั้งสิ้น 49 ชนิด เช่น กระเจียว กระโดนขี้เหล็ก คันจ่อง ผักสาม หัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ทำการวิเคราะห์ชื่อวิทยาศาสตร์ วงศ์ (Family) บรรยาย

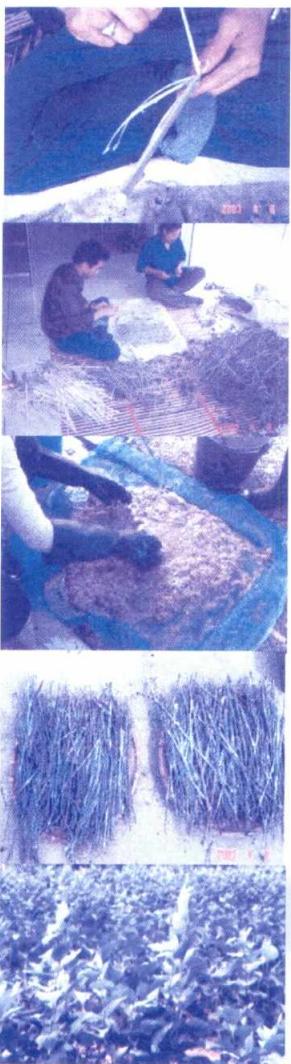
ลักษณะ พืชผัก ลักษณะแหล่งที่อยู่และนิเวศวิทยาและ
ระยะเวลาที่เก็บหรือนำมาบริโภค

สำหรับการดำเนินงานในช่วงต่อไป มหาวิทยาลัย
มหาสารคามมีแผนการสำรวจข้อมูลของประชากรใน
ชุมชนบ้านเลือด้า อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม ด้าน
วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาพื้นบ้านและความเชื่อใน
การบริโภคพืชผักและข้อมูลทางเศรษฐกิจจากตลาด
ชุมชนบ้านเลือด้าและชุมชนใกล้เคียง เพื่อนำข้อมูลมา
วิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการพืชผักเพิ่มเติมจากการ
ดำเนินการที่ผ่านมาและทำการขยายพันธุ์กล้าพืชผัก
พื้นบ้านอีสานที่สำคัญ จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาศึกษา
รูปแบบบรรจุภัณฑ์ พัฒนา และเผยแพร่ ผลิตภัณฑ์
ย่างงอง เพื่อเพิ่มคุณค่าของพืชและส่งเสริมให้เกิด^๔
รายได้แก่ชุมชนต่อไป

5 การถ่ายทอดเทคโนโลยี

การแปรรูปเปลือกต้นหม่อนให้เป็นผลิตภัณฑ์ประมงกระดาษสา ในชุมชนตำบลสามเรียง จังหวัดพะสាសាគาม

จากการที่ศูนย์นวัตกรรมไหเมและชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีการปลูกหม่อนในระดับขนาดใหญ่เพื่อการเลี้ยงไหเม ทำให้เกิดมีเศษกิงหม่อนเป็นจำนวนมากพอที่จะนำส่วนเยื่อจากเปลือกกิงหม่อนมาทำการแปรรูปให้เป็นกระดาษประมงกระดาษสา (หม่อนเป็นพืชอยู่ในวงศ์ Moraceae เช่นเดียวกันกับสาชี่) เป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์ สามารถนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ได้มากมาย เช่นเดียวกับเยื่อสา เทคโนโลยีการทำเยื่อกระดาษสาจากเปลือกสาเป็นที่รู้จักกันดี แต่ยังไม่พับการทำเยื่อกระดาษจากเปลือกหม่อน

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงต้องการศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมในการผลิตกระดาษจากเยื่อหม่อนโดยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาไปถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปเปลือกต้นหม่อนให้กับชุมชน ในเขตอำเภอทรายสวัสดิ์ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 200 คน และเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของเศษกิงหม่อนที่เหลือจากการเลี้ยงไหเม โดยการทำให้เป็นผลิตภัณฑ์ประมงกระดาษสา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกระดาษเยื่อหม่อนให้เป็นผลิตภัณฑ์ทัตถกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับชุมชนต่อไป

6 โครงการการใช้ประโยชน์ จากป่าวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

โครงการจัดการทรัพยากรีสานโดยใช้ภูมิปัญญา
พื้นบ้านเป็นฐานในการพัฒนาเป็นโครงการที่มหาวิทยาลัย
มหาสารคามได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากบประมาณ
แผ่นดิน เป็นโครงการต่อเนื่อง 5 ปี (2545-2549) มี
โครงการอยู่ จำนวน 8 โครงการ ในปีงบประมาณ 2547
เหลือโครงการอยู่ จำนวน 5 โครงการ เนื่องจากมีบาง
โครงการที่ได้ปฏิบัติงานเสร็จภายในระยะเวลา 2 ปี และ
โครงการการใช้ประโยชน์จากป่าวนธรรมอย่างยั่งยืน
เป็นหนึ่งในสุดโครงการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
วิเคราะห์และประเมินผล รูปแบบการจัดการการใช้ประโยชน์
จากป่าวนธรรมของชุมชน โดยใช้ข้อมูลเชิงเศรษฐกิจ
สังคม และวิทยาศาสตร์ (นิเวศวิทยา) ประกอบกัน ซึ่ง
ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ และประเมินผล สามารถ
ยืนยันรูปแบบการใช้ประโยชน์ของชุมชนว่าเหมาะสมหรือไม่
เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการจัดการเรื่องการใช้
ประโยชน์จากป่าวนธรรมของชุมชนอีสานอย่างยั่งยืน
ต่อไป

ในปีงบประมาณ 2547 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546-
มกราคม 2547 ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความหลากหลาย
ทางชีวภาพของชนิดพืชในป่า ลักษณะ และเก็บ ในเบื้องต้น
ได้กำหนดกลุ่มของสิ่งมีชีวิตที่สามารถเป็นครรชนี ซึ่ง

บอกความอุดมสมบูรณ์หรือปั่งบอกถึงการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของชุมชน ซึ่งได้นำเสนอไปสู่ผู้ผลักดันการดำเนินการวิจัยที่หอพรรณไม้อีสาน และให้บริการแนะแนวองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากป่าแก่ชุมชน โรงเรียนและนักเรียน รวมถึงประชาชนทั่วไป ทั้งในและนอกพื้นที่โครงการ จำนวน 6 ครั้ง

7

โครงการงานวันเกษตรและเทคโนโลยี

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยจึงเป็น อุตสาหกรรมที่มีพื้นฐานจากการเกษตร ปัจจุบันความรู้ และเทคโนโลยีทางด้านอุตสาหกรรมเกษตรมีบทบาท อย่างมากในการพัฒนาประเทศไทย คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมาสารคาม เป็นคณะที่ทำการเปิดสอน หลักสูตรด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร โดย มุ่งเน้นการวิจัยและการนำความรู้ ทางเทคโนโลยีมาใช้ใน การพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีพื้นฐาน มาจากการเกษตร เป็นหลัก การพัฒนาแนวทางการเกษตร แบบยั่งยืน ตลอดจนการนำเอatechโนโลยีมาจัดการกับสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แนวทางที่สามารถนำไปสู่ การพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการวิจัยที่ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทยสร้างองค์ความรู้ ใหม่จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และความร่วมมือทางวิชาการของนักวิชาการในสาขาที่ เกี่ยวข้อง นอกจากนี้คณะเทคโนโลยียังเห็นถึงความ สำคัญของการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประโยชน์และมี ประสิทธิภาพสูงสุดแก่ชุมชน เพื่อเป้าหมายในการพัฒนา ชุมชนแบบพึ่งพาตนเองซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ ประเทศไทย โดยมีกิจกรรมหลักที่สำคัญ คือ การประกวด

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งตนเองดับภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 19 จังหวัด ซึ่งรางวัลโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี พร้อมเงินรางวัล กิจกรรมรองลงมา ได้แก่ การจัดประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยทางสาขาวิชางานและอุตสาหกรรมเกษตร หัวข้อ “เทคโนโลยีก้าวหน้าเพื่อพัฒนาชุมชน” นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานราชการและบริษัทเอกชนได้ร่วมแสดงนิทรรศการทางวิชาการ การสาธิตองค์ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร การประกวดผลผลิตทางการเกษตร การจัดโครงการวันสิ่งแวดล้อมไทย (4 ธันวาคม) การอบรมเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน ตลอดจนจัดให้ชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมของการวิเคราะห์เพื่อจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากชุมชน

การจัดกิจกรรมดังกล่าว ได้รับความสนใจจากประชาชนในจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดใกล้เคียง โดยมีผู้เข้าร่วมงานประมาณ 5,000 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

8 โครงการอนุรักษ์ใบลาน ในการตระวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารใบลานเป็นเอกสารชั้นต้นที่มีความสำคัญ ต่อวงวิชาการเป็นอย่างมาก เพราะในอดีตการบันทึกความรู้ ความคิด ประเพณี วิถีชีวิต และการสร้างสรรค์ของผู้คนในห้องถูนจะบันทึกในรูปของตัวอักษรโบราณที่ชุมชนนั้นเขียนถ่ายทอดในชุมชน ได้แก่ อักษรปัลวะ อักษรขอม อักษรธรรม อักษรไทยน้อย ทำให้สามารถจำแนกสาระความรู้บันทึกในใบลาน ได้หลายหมวดหมู่ อาทิ เช่น เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา วรรณคดี ชาดก วรรณกรรมนิทานพงศาวดาร ตำรายา คถาต่าง ๆ ซึ่งบรรดาข้อมูลที่อยู่ในเอกสารใบลานเหล่านี้ส่วนใหญ่ให้เห็นถึงภูมิปัญญา วิถีชีวิตชุมชน ความครั้งชาความเชื่อของชุมชนห้องถูนซึ่งมีคุณค่าต่อการศึกษาอย่างยิ่ง

ในระยะที่ผ่านมาได้เป็นศูนย์กลางสำคัญ ในการรักษาสืบทอดความรู้ เกี่ยวกับการอ่านตัวอักษรใบลาน ในหมู่สังคม เพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนต่าง ๆ หมาย เป็นผู้รักษาและสืบทอดเรื่องราวเกี่ยวกับตำรายาพื้นบ้าน ทั้งหลาย หมายธรรม เป็นผู้รักษาและสืบทอดเกี่ยวกับ จริยธรรม ครรลองคลองธรรม การประพฤติปฏิบัติ เมื่อกาล เวลาผ่านไปสภาพสังคมและผู้คนเปลี่ยนไปทำให้ใบลาน และ การสืบทอดตัวอักษรโบราณขาดช่วงไป ผู้คนให้ความสำคัญแก่ใบลานน้อยลงมีผลให้ใบลานซึ่งมีความ

สำคัญอย่างยิ่งทางวิชาการถูกปล่อยทิ้งให้เป็นเพียงของเก่าจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า มีหน่วยงานบางหน่วยงาน และวัดหลายแห่งได้พยายามรวบรวมเอกสารใบланไไว้และจัดทำบัญชีรายการใบланที่มีอยู่ตามแหล่งนั้นๆ มีการปริวรรตลดพิมพ์เผยแพร่ แต่ทำได้ระยะหนึ่งก็ค่อยๆ เลิกไป เนื่องจากข้อจำกัดทางงบประมาณ ระบบการประสานงานและขาดผู้มีความสามารถในการอ่านแปลเอกสารใบлан ทำให้ นักวิชาการและผู้สนใจทั่วชาวไทยและต่างประเทศที่ต้องการศึกษา ขาดแหล่งข้อมูลในการสืบค้นอย่างเป็นระบบ เนื่องจากข้อมูลกระจัดกระจายและบางส่วนสูญหายไป ถึงแม้จะมีการซึ่งจะเปลี่ยนไปบ้างก็ตาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ตระหนักรู้ในความสำคัญทางวิชาการของเอกสารใบланดังกล่าว จึงเห็นว่าควรดำเนินการสำรวจรวม ข้อมูลเอกสารใบлан สืบทอดจากที่มีผู้ทำแล้วอย่างจริงจัง เพื่อให้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจัดหมวดหมู่สารความรู้ตามหลักวิชาการ ปริวรรตและสร้างศูนย์รวม ข้อมูลเรื่องทางสาระของเอกสารใบлан ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไว้อย่างเป็นระบบด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการจัดเก็บข้อมูลให้คงไว้ ถึงแม้ใบланจะคงอยู่หรือเลื่อมลายไปก็ตามและจัดระบบการบริการในรูปห้องสมุดใบланเพื่อให้ความสะดวกต่อการค้นคว้าวิจัยทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

ผลของการดำเนินโครงการ ปี 2547 มีดังนี้

1. การปรับปรุงห้องข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับเอกสารใบланที่มีคุณภาพ จำนวน 1 ห้อง
2. มีเอกสารใบланที่มีผู้มอบให้มหาวิทยาลัย ในปี 2547 จำนวนอย่างน้อย 200 ผู้ กذاแก่เป็นหมวดหมู่ ดังนี้ พุทธศาสนา ยاسมุนไพร นิทานพื้นบ้าน ลัทธิพิธีกรรม กฎหมายโบราณ ไสยาสต์ จริยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โลกาศาสตร์
3. มีเอกสารที่ปริวรรตจากตัวอักษรไทยน้อย อักษรธรรม อักษรขอมจากเอกสารใบлан ปี ๒๕๔๗ จำนวน 100 เรื่อง
4. มีบุคลากรที่สามารถอ่านตัวอักษรธรรม อักษรไทยน้อย และอักษรขอมเพิ่มขึ้น ปี 2547 จำนวน 150 คน
5. มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ใบлан ปี 2547 จำนวน 4 เรื่อง
  - 5.1 โครงการวิจัยชุดเรื่อง มิติทางวัฒนธรรม จากคัมภีร์ใบланในภาคอีสาน ศึกษารณีจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 3 โครงการย่อย คือ
    - 5.1.1 โครงการวิจัย เรื่อง “มิติทางวัฒนธรรมจากผ้าห่อคัมภีร์ใบлан”
    - 5.1.2 โครงการวิจัย เรื่อง “มิติทางวัฒนธรรมจากตู้พระธรรมเก็บคัมภีร์ ใบлан”
    - 5.1.3 โครงการวิจัย เรื่อง “มิติทางวัฒนธรรมจากคัมภีร์ใบлан”

5.2 โครงการวิจัย เรื่อง “การบริหารต าและ
วิเคราะห์เอกสารใบлан บ้านเชียงเหียน บ้านตี้ บ้านเขว
และบ้านเขว่าเก่า ตำบลเขวา อ ำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม”

6. มีข้อมูลสาระจากใบланที่สแกนจากต้นฉบับ ปี
2547 จำนวน 50 ผู้

9 โครงการพื้นที่พิพิธภัณฑ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ดำเนินการร่วมกับจังหวัดมหาสารคามในการดำเนินการ “โครงการพื้นที่พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดมหาชัย” ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่พัฒนาจากศูนย์อนุรักษ์วรรณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพระอวิรyanุวัตร เขมจารี เจ้าอาวาสวัดมหาชัยเป็นผู้จัดตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2513 โดยได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดมหาสารคามสถาบันการศึกษาและมูลนิธิต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา วัดมหาชัยเป็นศูนย์กลางของข้อมูลและวิชาการทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีห้องวิชาการ นักเรียน นิสิต และประชาชนทั่วไปเข้าศึกษาและขอความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมอีสานตัวอักษรโบราณ อีสาน ประเพณี วัฒนธรรมแขนงต่างๆ จากพระอวิรyanุวัตร ในช่วงที่ท่านยังมีชีวิตอยู่เลmo ครั้นเมื่อท่านมรณภาพในปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา พิพิธภัณฑ์แห่งนี้บูชาลงตามลำดับ ถึงแม้ว่ารักษาการเจ้าอาวาสพระองค์ทุกรูปในวัดและชาวคุ้มได้พยายามจัดระบบให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้ปัจจุบันต้องปิดลงเนื่องจากประสบปัญหาเรื่องการจัดระบบการดูแลรักษา ซึ่งต้องอาศัย นักวิชาการ ผู้อุทิศตัวประจำ

และการสูญหายของวัตถุโบราณ บัดนี้เวลาได้ล่วงเลย
มานานจนวัตถุโบราณต่าง ๆ ที่มีอยู่รีมเลือมสลายลง
ตามกาลเวลา รากเหง้าการเจ้าอาวาสวัดมหาชัย ได้ทำหนังสือ
ถึงมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์
ด้านการจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปจัดระบบและจัดเก็บเอกสาร
โบราณต่างๆ มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้พิจารณาแล้ว
เห็นว่า มหาวิทยาลัยควรเข้าไปช่วยในเรื่องดังกล่าว
อย่างยิ่ง โครงการนี้จึงเกิดขึ้น เพื่อให้พิพิธภัณฑ์แห่งนี้
ดำเนินการอยู่คู่กับจังหวัดมหาสารคามและเป็นศูนย์กลางในการให้
ทุกคนได้เรียนรู้ และสืบท่องธรรมย้อนดีงามให้คงอยู่สืบไป

ในการพื้นพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมห้องถินวัดมหาชัย
ประกอบด้วย 3 แผนงานหลัก และ 7 แผนงานย่อย ที่
ได้มีการวางแผนและระยะเวลาดำเนินการดังนี้

1. แผนการใช้อาคารและระบบอาคารเพื่อจัด
พิพิธภัณฑ์ มี 2 แผนงาน คือ

1.1 แผนการปรับอาคารที่มีอยู่เป็นพิพิธภัณฑ์
และปรับภูมิทัศน์ภายในวัด (พ.ศ. 2547 - 2548)

1.2 แผนการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์
เพิ่มเติม (พ.ศ. 2547 - 2550)

2. แผนการตรวจสอบ จัดหมวดหมู่โบราณวัตถุ
สร้างองค์ความรู้ มี 2 แผนงาน คือ

2.1 แผนการสำรวจ ตรวจสอบและจัดทำ
ทะเบียนให้เป็นปัจจุบัน โดยใช้การบันทึกข้อมูลระบบ
อิเล็กทรอนิกส์ (พ.ศ. 2547 - 2549)

2.2 แผนการศึกษา วิจัย สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์ทั้ง 7 ประเภท (พ.ศ. 2547 - 2550)

3. แผนการส่งเสริมและเผยแพร่ให้เป็นคุณย์การเรียนรู้ของชุมชน มี 3 แผนงาน คือ

3.1 แผนการคัดสรรโบราณวัตถุจัดวางแสดงในรูปพิพิธภัณฑ์ (พ.ศ. 2547 - 2548)

3.2 แผนการจัดวางระบบการบริหาร กำกับดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างมั่นคงและต่อเนื่องและมีความรู้ทางวิชาการ (พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป)

3.3 แผนการเผยแพร่สารความรู้สู่ชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อ (พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป)

10 การทำพานบายครี

พานบายครี คือ เครื่องใช้ในพิธีสู่ขวัญ ภาษาถิ่นว่า “สุดหวาน” ทำด้วยไป卜ต้องกล้าย จัดเป็นกรวยเรียงกันประดับด้วยดอกไม้สวยงาม พร้อมเครื่องคาย (เครื่องบูชาครุของหมoSู่ขวัญ) จัดวางเป็นระเบียบอยู่บนพานหรือโต๊ะ การนำพานบายครีหรือขันบายครีมาใช้ในพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ มีการทำตลอดทั้งปี แล้วแต่โอกาส เช่น ในการทำพิธีสู่ขวัญแรกบ้านแรกเมื่อสู่ขวัญในงานบวชนาค สู่ขวัญในงานแต่งงาน สู่ขวัญลัตว์ เป็นต้น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เข้าร่วมพิธีเป็นการแสดงน้ำใจต่อคนในชุมชน นอกจากนี้พานบายครีที่เรียกว่าขันหมายเป็ง คือ การนำไปบูชาพระ ใช้แทนเจกันนอกจากไว้บนเตี๊ยะหมู่บูชาแล้ว ยังวางบูชาตามฐานพระพุทธอุปหน้าองค์พระปฏิมา หรือในเทศกาลบุญผะเหวด ให้บูชาเทวดาประจำทิศทั้ง 4 เมื่อเป็นปัจจุบันชาวอีสานยังนิยมนำขันหมายเป็งไปบูชาพระรัตนตรัยในวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา

นอกจากนี้ในปัจจุบันที่มีการเน้นภูมิปัญญาชาวบ้าน ต้องการให้ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมของตนเองอยู่ให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อป้องกันปัญหาอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่เป็นปัจจัยมาจากการพัฒนาที่ไม่มีดีเน้นภูมิปัญญาชาวบ้าน ทุนนิยมตะวันตกที่ก่อให้

เกิดการแแห่งแบงชิงดีชิงเด่น ทำลายลังคอมและวิถีชีวิตของคนอีสาน หน่วยงานทางราชการหลายหน่วยงานได้หันมาส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก็หันมาทำการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การทำพานบายศรีต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ก็เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญให้คนหันมาท่องเที่ยวในภาคอีสานมากขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานอื่น เช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นโครงการหนึ่งของรัฐบาลก็พยายามให้ชาวบ้านค้นหา atan เองและเสนอผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน การจัดทำพานบายศรีหรือขันหมากเบิงก์สามารถเป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์และการจัดบริการการสู่ช้วัญและการทำบายศรีขึ้นได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าการทำพานบายศรียังคงเป็นที่ต้องการของชาวบ้านประชาชน หน่วยราชการ แต่ก็ยังขาดคนทำที่มีฝีมือส่วนใหญ่จะหันไปเพื่อคนเฒ่าคนแก่ซึ่งนับวันความรู้ด้านนี้ก็จะหมดไป

ดังนั้น สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งได้เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ใช้สอยของการทำพานบายศรีหรือขันหมากเบิง จึงได้จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการในการทำพานบายศรี สำหรับอาจารย์จากโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดมหาสารคาม นักวิชาการ นักศึกษาและประชาชนผู้สนใจ เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางภูมิปัญญาชาวบ้านและชุมชนอีสานสืบต่อไป

11 สำนักบริการวิชาการ

สำนักบริการวิชาการ เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่รับผิดชอบงานด้านการบริการวิชาการโดยตรงให้กับชุมชนรวมทั้งบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ที่มีความต้องการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพพร้อมที่จะพัฒนาสังคม กิจกรรมที่สำนักบริการวิชาการดำเนินการเพื่อพัฒนาชุมชนมีรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดอบรมสัมมนา การจัดหาวิทยากรเพื่อให้ความรู้แก่ชุมชนและหน่วยงาน การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การจัดทำเอกสารเผยแพร่องค์ความรู้ เช่น วารสารทางวิชาการ ซึ่งการให้บริการวิชาการต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการยกระดับและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในวิชาการให้ประชาชนสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งกิจกรรมของสำนักบริการวิชาการในรอบที่ 2546-2547 มีการจัดอบรมและสัมมนาเพื่อบริการวิชาการแก่ชุมชนจำนวน 12 เรื่อง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 468 คน ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 8,325,700 บาท รายละเอียดของโครงการและกิจกรรมที่สำคัญมีดังนี้

1. โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบแบบรายละเอียดระบบการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลแบบครบวงจรของเทศบาลตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง งบประมาณ 3,000,000 บาท

2. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมหาสารคามในระยะ 10 งบประมาณ 1,000,000 บาท

3. โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการวางแผน งบประมาณ 1,095,000 บาท

4. โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ รุ่นที่ 1/2546 จังหวัดมหาสารคาม งบประมาณ 950,000 บาท

5. โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องข่ายคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพแบบบูรณาการในระดับพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม งบประมาณ 250,000 บาท

6. โครงการอบรมพัฒนานิสิตเพื่อเป็นผู้ประกอบการอิสระ ครั้งที่ 1 งบประมาณ 73,000 บาท

7. โครงการพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพระดับโรงเรียน ซึ่งดำเนินการกับครูในเขตจังหวัดมหาสารคาม งบประมาณ 234,700 บาท

8. โครงการพัฒนาบุคลากรห้องถีน หลักสูตร “สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล” ซึ่งดำเนินกิจกรรมกับสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ 8 จังหวัดได้แก่ จังหวัดเลย หนองคาย ร้อยเอ็ด ขอนแก่น อุดรธานี กาฬสินธุ์ หนองบัวลำภู และจังหวัดมหาสารคาม งบประมาณ 1,350,000 บาท

9. โครงการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับผู้บริหาร ดำเนินการกับบุคลากรที่เป็นผู้บริหารในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม มีบุคลากรเข้าร่วม 30 คน ใช้งบประมาณ 40,000 บาท

10. โครงการ ICT ห้องสื่อและบริการเพื่อประชาชน ซึ่งเป็นการสัมมนาให้กับประชาชนทั่วไปในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้งบประมาณ 150,000 บาท

11. โครงการวางแผนการบริการจัดการด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งดำเนินการกับพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดขอนแก่น งบประมาณ 240,000 บาท

12. โครงการอบรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ณ โรงเรียนสุจังหวัดมหาสารคาม โดยมีคณะกรรมการการอุดมศึกษาเข้าร่วม ใช้งบประมาณ 43,000 บาท

นอกจากโครงการที่สำคัญดังกล่าวแล้ว สำนักบริการวิชาการยังมีการจัดทำวิทยากรให้กับหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาโดยสำนักบริการวิชาการได้สร้างฐานข้อมูลเครือข่ายบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริการวิชาการได้อย่างรวดเร็ว และสามารถขยาย กิจกรรมการบริการวิชาการแก่ชุมชนได้มากขึ้นในอนาคต

ຄນະຜູ້ຈັດທຳ

ທີ່ປຶກສາ

ອົງກອບດືມທາວິທຍາລ້ຽມທາສາຮາຄາມ
ຮອງອົງກອບດືມໄຟ້ນໂຍບາຍແລະແພນ
ຜູ້ອໍານວຍກາງກອງແພນເງິນ

ຮວບຮຸມ/ເຮືອບເຮືອງຕົ້ນລົບບັນ

ນາງລັດດາກຣະນີ ເຊື້ອໃນເຂາ

ວິເຄຣະໜີ/ຕຽບສອບຂໍ້ມູນ

ນາຍມະນຕີ ວົງໝ່ງສະພານ

ທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນ

ຝ່າຍວິຊຍແລະບໍລິການວິຊາການ/ຫ່ວຍງານໃໝ່ທາວິທຍາລ້ຽມ

ກາພ

ຫ່ວຍງານໃໝ່ທາວິທຍາລ້ຽມ

ປກ/ຮູບເລີ່ມ

ນາງລັດດາກຣະນີ ເຊື້ອໃນເຂາ
ນາຍມະນຕີ ວົງໝ່ງສະພານ

ປີ່ພິມ

2547 ຈຳນວນ 200 ເລີ່ມ

ກອງແພນເງິນ ສໍານັກງານອົງກອບດືມ ມທວິທຍາລ້ຽມທາສາຮາຄາມ

ໂທຮັດພັດ 0-4375-4240

หจก.อภิชาติการพิมพ์

ส. ถนนผังเมืองบุษราค ตำบลสตาด อ.กาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๕๖๗๒-๑๘๐๓, ๐-๕๖๗๒-๑๘๐๔ โทรสาร ๐-๕๖๗๒-๑๘๐๕
นายอภิชาติ จันทร์เพ็ชร์ ผู้จัดการ โทร. ๐๙๙-๒๔๔๗๗๗ E-mail : apichartprinting@hotmail.com

